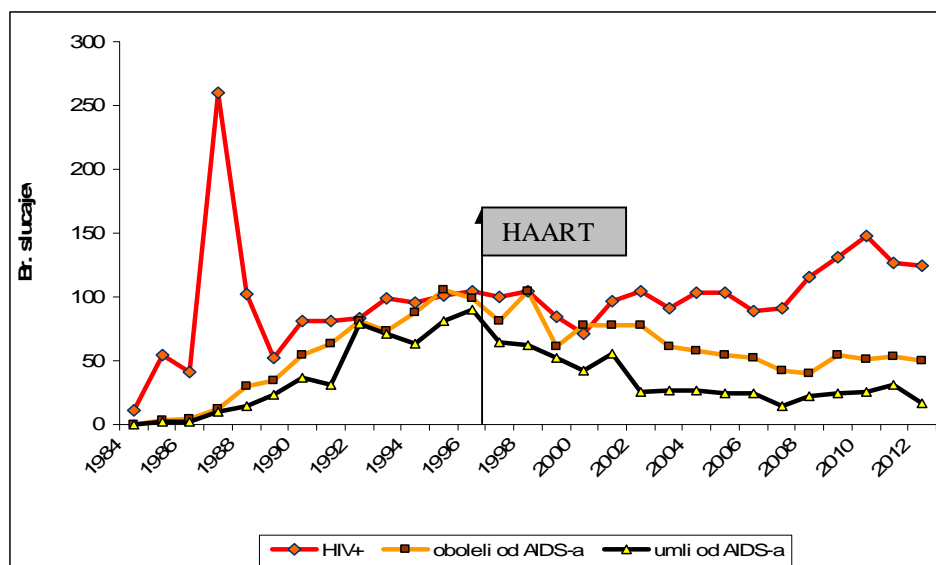

Епидемија HIV инфекције у Републици Србији крајем новембра 2013. године

- Према подацима Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” од почетка епидемије, 1985. године, па до 20. новембра 2013. године у Републици Србији су регистроване 2962 особе инфициране HIV-ом, од којих је 1678 особа оболело од AIDS-а (57% свих регистрованих HIV позитивних особа), док су 1154 особе инфициране HIV-ом умрле (1058 од AIDS-а, а 96 од болести или стања која нису повезана са HIV инфекцијом).
- Београд је најтеже погођен HIV епидемијом, али и највећи број особа се тестира у Београду.
- У периоду јануар – новембар 2013. године новодијагностиковано је 109 особа инфицираних HIV-ом.
- У истом периоду код 32 особе је дијагностикован AIDS (сида), док је 14 особа умрло од AIDS-а.

Од 1997. године високо активна антиретровирусна терапија (HAART) је доступна и бесплатна у Републици Србији, тј. сви трошкови лечења иду на терет Републичког завода за здравствено осигурање за све здравствене осигуранике којима је лечење индикувано. Од 2008. године лечење HIV инфекције је децентрализовано, односно реализује се у Институту за инфективне и тропске болести при Клиничком центру Србије у Београду, у Клиничком центру Војводине у Новом Саду, Клиничком центру у Нишу, а од 2009. године и у Клиничком центру у Крагујевцу. У периоду 2003–2012. година регистровано је значајно повећање особа инфицираних HIV-ом на лечењу комбинованом антиретровирусном терапијом (са 330 особа крајем 2003. године на око 1100 особа крајем 2012. године), а од 2000. године регистрована је и значајна редукција оболевања и умирања од AIDS-а (графикон 1).

Графикон 1. Број регистрованих HIV позитивних особа, оболелих и умрлих од AIDS-а у Републици Србији у периоду 1984–2012. године

Према званично доступним подацима у Србији је крајем новембра 2013. године живело 1808 особа инфицираних HIV-ом. Међутим, процене UNAIDS-а указују да у нашој земљи још око 1800 особа не зна да је инфицирано HIV-ом. Знајући да HIV инфекција може дуги низ година протичати без икаквих знакова и симптома, једини начин да се открије HIV инфекција је да се особа која је имала неки ризик тестира на HIV. Наравно да би свако тестирање на HIV требало да буде добровољно уз обавезно саветовање пре и после тестирања, а у циљу пружања правих и стручних информација потребних клијенту да донесе одлуку да ли је прави тренутак за тестирање, али и да препозна стварни ризик тј. ризично понашање које је практиковао или које и даље упражњава, те да исто промени у циљу превенирања инфицирања HIV-ом у будућности. С друге стране, HIV позитивне особе имају могућност да уђу у програм праћења и контроле сопствене HIV инфекције, односно у програм лечења који даје одличне резултате, како у свету тако и у нашој земљи, те је данас HIV инфекција хронично стање са којим се може квалитетно и дуго живети, али само уколико се правовременим и адекватним специфичним лечењем контролише репликација HIV-а.

Од 109 новооткривених особа инфицираних HIV-ом у периоду од јануара до новембра 2013. године, 58 особа (53%) је из Београда, 26 (24%) из Војводине, а петина је из осталих округа централне Србије (25 особа). Регистровано је десет пута више мушкараца у односу на жене (99 мушкарца према 10 жена). Већина новооткривених HIV позитивних особа је узраста 20–49 година (91 особа, односно 83,5%), при чему је свака трећа особа узраста 20–29 година (31 особа, односно 28%). Регистрована је и једна особа инфицирана HIV-ом узраста 15–19 година, као и два детета узраста седам и четири године која су инфекцију добила од мајки које нису знале да су инфициране HIV-ом. У односу на начин трансмисије код 84 особе HIV је пренешен незаштићеним сексуалним односом (77%), од којих је 69 мушкараца који су пријавили ризичне сексуалне односе са другим мушкарцима. У истом периоду новорегистровано је 8 особа инфицираних HIV-ом (7%) међу инјектирајућим корисницима дроге, док за осмину новорегистрованих случајева (14 особа тј. 13%) није пријављен начин преноса HIV-а. У анализираном временском периоду скоро свака трећа новооткривена HIV позитивна особа је свој HIV статус сазнала тек у терминалном стадијуму инфекције (31 особа тј. 28%), што указује да се и поред доступног добровољног, бесплатног, поверљивог или анонимног тестирања на HIV праћеног саветовањем пре и после тестирања у 23 града у Републици Србији током целе године, значајан удео особа инфицираних HIV-ом не тестира благовремено и на тај начин значајно редукује могућност успешног лечења у циљу контроле HIV инфекције, односно спречавања оболевања и умирања од AIDS-а. С друге стране, у истом периоду новооткривено је 56 (51%) особа инфицираних HIV-ом без икаквих симптома и манифестних знакова HIV инфекције.

Од 32 новорегистроване особе оболеле од AIDS-а у периоду јануар–новембар 2013. године, 28 је особа мушког пола, док су четири особе женског пола (однос полова 7:1). У Београду је регистровано 19 случајева оболевања од AIDS-а (59%), док је на територији Војводине регистровано 9 случајева клинички манифестног обољења узрокованог HIV-ом (28%). Највише оболелих од AIDS-а регистровано је у узрасној групи 30–59 година (27 особа тј. 84%), али је оболевање регистровано и код три особе узраста 20–29 година (9%) и код једног детета узраста 7 година. По начину трансмисије 18 особа новооболелих од AIDS-а (56%) је регистровано међу особама које су инфициране HIV-ом сексуалним путем, пет (16%) међу инјектирајућим корисницима дроге, а код 7 особа оболелих од AIDS-а (22%) начин трансмисије није пријављен.

Од укупно регистрованих 14 особа умрлих од AIDS-а у периоду јануар–новембар 2013. године, 9 особа (64%) је из Београда, док су на територији Војводине регистрована три смртна исхода. Однос полова регистрованих особа умрлих од AIDS-а у посматраном периоду је био у корист мушког пола (13 мушкараца и једна особа женског пола). Највећи број особа умрлих од AIDS-а био је узраста 40 и више година (11 особа тј. 79%), док су у узрасној групи 30–39 година регистрована три смртна исхода (21%). У односу на трансмисивну категорију највећи број умрлих од AIDS-а регистрован је међу особама које су HIV стекле незаштићеним сексуалним контактом (9 особа односно 64%), док су четири умрле особе биле инјектирајући корисници дрога (31%), а за једну умрлу особу није пријављен начин преношења HIV инфекције. Регистровано је пет смртних исхода (36%) код особа код којих је у 2013. години истовремено новодијагностиковано носилаштво анти-HIVантитела и оболевање од AIDS-а, док је код 8 умрлих особа оболевање од AIDS-а дијагностиковано у периоду од 1997. до 2012. године.

У Београду, 24.11.2013. године

Материјал припремила:
Др Данијела Симић, епидемиолог

Извор података:

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”